

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.21 (3381) ●

● ЧАЦВЕР, 5 ЧЭРВЕНЯ, 2014

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Здымаецца кіно
У конкурсе кінапраектаў перамаглі новыя фільмы серыяла “Дзяржаўная граніца” і мультфільмы з серыі “Казкі старога піяніна” **Стар. 2**

Зямное і нябеснае
Эдварда Вайніловіча
Упершыню ў гісторыі незалежнай Беларусі зроблены крок па далучэнні да ліку святых свецкага чалавека **Стар. 3**

Песні, хлеб ды соль — усё для перамогі!
Стар. 4

ІНІЦЫЯТЫВА

Так і трэба сябраваць!

Форум суайчыннікаў Беларусі і Латвіі — яскравы прыклад таго, як прыгожа, гарманічна і ўзаемакарысна можна весці міжэтнічны дыялог

Іван Іванаў

Больш за 70 тысяч беларусаў, паводле статыстыкі, жыве цяпер у Латвіі. Памятаючы пра свае родавыя карані, многія імкнуцца быць у пльні роднай культуры, яднаюцца ў суполкі. Цяпер 15 з тых, што дзейнічаюць па краіне, уваходзяць у заснаваны ў 2003 годзе Саюз беларусаў Латвіі, якім кіруе Валянціна Піскунова. Гэтае саліднае, добра вядомае ў суседняй дзяржаве аб'яднанне пры садзеянні Пасольства Беларусі ў Латвіі і сустрэкала ў красавіку дэлегацыю актывістаў этнасуполак і творчых гуртоў з Беларусі.

Не бярэся падрабязна расказваць пра ўнікальны досвед такіх кантактаў: гэта зрабілі калегі з “Народнай газеты”. Дарэчы, нумар за 23 красавіка з палосамі матэрыялаў ёсць і ў інтэрнэце. А нядаўна і Валянціна Піскунова з Рыгі даслала “Прамень”, дзе сярод іншых тэмаў саліднае месца займаюць і тэксты, фотаздымкі з рыжскага форуму. “Мы палічылі: такія кантакты надзвычай важныя, асабліва

на фоне міжэтнічных канфліктаў, якія час ад часу ўзгаджаюцца ў еўрапейскіх, нават суседніх з Беларуссю краінах, — сказаў мне галоўны рэдактар “Народнай газеты” Ігар Савосценка, які рыхтаваў публікацыі, быў у складзе беларускай дэлегацыі. — Гэта яскравы прыклад эфектыўнай народнай дыпламатыі, а значыць — і наша актуальная тэма. Магу з упэўненасцю казаць: цяпер нацыянальна-культурныя аб'яднанні Беларусі актыўна спрыяюць пашырэнню міжэтнічнага дыялогу дзяржаў-суседзяў. І да таго ж дапамагаюць наладжваць кантакты паміж суполкамі беларусаў замежжа.”

Аддадзім належнае апарату Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў, асабіста яго супрацоўніку Аляксандру Сасновічу, з ініцыятывы якога падобныя сустрэчы ладзіліся ўжо ў Літве, Польшчы, Украіне. Цяпер жа каля сарака чалавек сталі ўдзельнікамі творчых і дзелавых сустрэч на латвійскай зямлі. У Рызе, Краславе прадстаўнікі беларускай дэлегацыі ўдзельнічалі ў сумесных мера-

Удзельнічалі ў рыжскім форуме і творчыя гурты, і лідары этнасуполак

прыемствах з кіраўнікамі нацыянальна-культурных аб'яднанняў Латвіі. На канферэнцыі-дыскусіі “Культура аб'ядноўвае народы” выступалі кіраўнікі

нацыянальна-культурных аб'яднанняў абедзвюх краін, пасол Беларусі ў Латвіі Марына Даўгаполава ды шэраг іншых асоб. Творчыя калектывы этнааб'яднанняў

Беларусі і Латвіі ў Рызе і Краславе далі два канцэрты. І прайшлі яны з аншлагам!

Дарэчы, форум падобнага маштабу праводзіўся ў Латвіі ўпершыню.

ВЕСТКІ

Мудрасць ад Махтумкулі

Пісьменнікі з Беларусі адзначаны дзяржаўнымі ўзнагародамі Туркменістана

У Ашхабадзе прайшлі ўрачыстасці з нагоды 290-х угодкаў класіка туркменскай літаратуры Махтумкулі. Удзельнічала ў іх і беларуская дэлегацыя на чале з рэктарам БДУ, акадэмікам Сяргеем Абламейкам. Форум сабраў шмат замежных гасцей, сярод іх былі перакладчыкі і паэты з Беларусі Казімір Камейша і Ганад Чарказян. Прайшла міжнародная навуковая канферэнцыя “Махтумкулі Фрагай і агульначалавечыя культурныя каштоўнасці”, іншыя імпрэзы, звязаныя з імем паэта.

Пад час форуму стала вядома: указам Прэзідэнта Туркменістана Казімір Камейша і Ганад Чарказян узнагароджаны медалём Туркменістана “Magtymguly Pyragy”. Туркменскі лідар так адзначыў творчых людзей “за асаблівыя заслугі ў вывучэнні, распаўсюджванні і папулярнавання творчай спадчыны вялікага мыслара туркменскага народа Махтумкулі Фрагай у эпоху магутнасці і шчасця, а таксама ўлічваючы вялікі асабісты ўклад у развіццё дружалюбных сувязяў паміж Туркменістанам ды іншымі дзяржавамі і міжнароднымі арганізацыямі ў сферах навукі, адукацыі і культуры, у гуманітарнай галіне, збліжэнне і ўзбагачэнне культур, плённую працу і выдатныя творчыя дасягненні”.

Казімір Камейша і Ганад Чарказян перавялі зборнік вершаў Махтумкулі на беларускую мову, ён прэзентаваны нядаўна ў Мінску.

СЯБРЫ

Хто аддае — той багацее

Цэнтр казахскай мовы, гісторыі і культуры імя Абая, створаны ў Беларускім нацыянальным тэхнічным універсітэце, дапамагае ладзіць шырокі дыялог розных культур на еўразійскай прасторы

Іван Ждановіч

“Трэба вучыцца, каб ведаць тое, што ведаюць іншыя народы, каб стаць роўным сярод іх, каб стаць абаронай і апорай для свайго народа...”. Гэта ўрываек з развагаў вялікага філосафа казахскага стэпу Абая Кунанбаева, напісаных ім больш за сто гадоў таму. Мудрыя словы прывёў адзін з навукоўцаў Казахстана на міжнароднай наву-

ковай канферэнцыі “Тураўскі, Абай, Гумілёў, Канфуцый, Балівар, Гётэ: роля Беларусі ў філасофскім дыялогу сучасных культур”, якая ладзілася летась у Беларускім нацыянальным тэхнічным універсітэце.

Увогуле ў кнізе з матэрыяламі канферэнцыі, якую падарылі мне ў Цэнтры Абая, дзясяткі прозвішчаў навукоўцаў з Беларусі і Казахстана. І сама прадстаўнічая канферэнцыя зрабіла гонар вядомай ВНУ. “БНТУ

— гэта не толькі буйнейшы вучэбны і навуковы цэнтр Беларусі, але і міжнародны культурна-асветніцкі цэнтр, — казаў, вітаючы ўдзельнікаў канферэнцыі, пасол Казахстана ў Беларусі Ергалі Булегенаў. — Правядзенне міжнароднай навуковай канферэнцыі пад час фестывалю “Наурыз мейрамы ў БНТУ” стане яшчэ адным звяном, што злучае нашы краіны”. Ён нагадаў, што фундаментальным творам Абая

У Цэнтры Абая дыялог вядуць Ала Маеўская і Муратбек Тактагазін

з’яўляецца “Кніга слоў”, у якой 45 прыпавесцяў і філасофскіх трактатаў. Яго творы пераведзены на розныя мовы свету, у тым ліку і беларускую.

Прывёў жа мяне ў Цэнтр Абая яго суродзіч-казах, мой калега з

Астаны, дацэнт Еўразійскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Льва Гумілёва Муратбек Тактагазін. Едуць па справах у Мінск, ён ведаў: у галоўным будынку БНТУ, што па праспекце Незалежнасці, 65, ёсць “астрок Казахстана”. → **Стар. 2**

СЯБРЫ

Хто аддае — той багацее

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Муратбек усміхаўся, увайшоўшы туды, пабачыўшы ў прасторным пакоі бюст класіка казахскай літаратуры, нацыянальныя касцюмы, іншыя рэчы са стэпавага краю. Пра работу Цэнтра Абая, пра сувязі яго з падобным Казахстанска-Беларускім цэнтрам навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва Еўразійскага нацыянальнага ўніверсітэта (а там работу вядзе Карлыгаш Баргекава) падрабязна расказвала нам Ала Маеўская, якая ўзначальвае Каардынацыйны міжнародны студэнцкі цэнтр БНТУ. “Цэнтр Абая — адзіны пакуль такі на ўсю Беларусь, і пачынаўся ён тры гады таму, — заўважыла Ала Данилаўна. — Між тым у БНТУ актыўна працуюць і В’етнамскі культурны цэнтр, Палесцінскі культурны цэнтр, Кітайскі культурна-адукацыйны цэнтр... Калі ж кіраўнікі дзяржаў прынялі ў маі 2011-га рашэнне стварыць Казахскі цэнтр, мы чакалі: каму ж выпадзе такі гонар? Ёсць нямаля іншых годных ВУН у Мінску. Аднак Пасольства Казахстана ў Беларусі, пэўна, улічыўшы і пажаданні нашага рэктара Барыса Хрусталёва, унесла прапанову: БНТУ. У нас, дарэчы, ужо быў навуковы Цэнтр беларуска-казахстанскага супрацоўніцтва, і цяпер Прэзідэнт Казахстана Нурсултан Назарбаев — ганаровы прафесар БНТУ”.

Ала Маеўская звяртае ўвагу: Цэнтр Абая актыўна супрацоўнічае з пасольствам Казахстана. Прыкладам, увесну свята Наурыз, нечым падобнае да нашага Гукання Вясны, яны ладзяць разам. Летась правялі фэст, навуковую канферэнцыю — з яе і пачаўся мой аповед. Было свята і сёлета. Прычым “палявым філіялам” цэнтра стала юрта, якую спецыяльна прывезлі з Казахстана і паставілі пры ўваходзе ў БНТУ. “У нас ёсць унікальная пляцоўка для зносін усіх студэнтаў, стажораў, выкладчыкаў ВУН і нават іх выпускнікоў, — запэўніла Ала Маеўская. — Прадстаўляем культуру розных народаў: дарэчы, у нас навучаюцца студэнты больш чым з 40 краін. І сустрэчы з імі, выставы народных майстроў, мастакоў — гэта вельмі ўражае. А ў культурных абменах, як вядома, ёсць такая асаблівасць: хто аддае свае веды, уменні — той багацее на сяброў. Увогуле я лічу:

важна ў тэхнічных ВУН ствараць культурныя цэнтры. Яны абуджаюць цікавасць у моладзі і да роднай культуры. Цяпер студэнты ведаюць: Абай — вялікі чалавек, асоба і для Казахстана, і для ўсяго чалавецтва. Ведаючы культуру людзей, з якімі рэалізуем сумесныя праекты, мы можам весці больш плённы дыялог у эканоміцы, палітыцы, навуковай сферы”.

Адладжваючы работу Цэнтра Абая, Ала Маеўская, яе старанна

Абая, беларускіх паэтаў. Сёлета 70 гадоў Вывалення Беларусі — ушануем памяць казахаў, што ўдзельнічалі ў вызваленні нашай зямлі. А такіх было тысячы.”

Калі ва ўніверсітэт прыязджаюць студэнты, выкладчыкі з Казахстана — іх запрашаюць на сустрэчы ў Цэнтр Абая. Калі ў цэнтры вядуцца размовы пра еўразійскую інтэграцыю, то запрашаюць студэнтаў-эканамістаў. А праходзяць

ужо сябрамі Беларусі.

Ала Маеўская паведаміла, што Цэнтр Абая выступіў з ініцыятывай: надаць Казахстанска-Беларускаму цэнтру навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва ў Еўразійскім нацыянальным універсітэце імя Якуба Коласа. Называць цэнтры ў гонар адметных людзей нацыі, найперш пісьменнікаў і філосафаў — сусветная практыка. А вялікія паэты — гэта ж своеасаблівая га-

Каштоўны дар з Казахстана ў Цэнтры Абая прымаў прарэктар, прафесар Фёдар Раманюк

памочнік Дзмітрый Чарнабай (ён, дарэчы, нарадзіўся ў Алматы, атрымаў там вышэйшую адукацыю, а затым прыхаў жыць у Беларусь, на радзіму бацькі) ды іншыя энтузіясты змаглі не раз пераканацца: Казахстан прама ці ўскосна прайшоў праз лёсы тысяч беларусаў. “Да нас прыходзяць выкладчыкі, якія ездзілі ў свой час на цаліну ў будтарды, — расказвае Ала Маеўская. — Дарэчы, мама мая, мусіць, па гэты час раўнуе да Казахстана тату, хоць яго ўжо няма з намі: калісьці пабачыла на яго здымках з цаліны прыгожых дзяўчат... А ў Рыгора Барадуліна першая кніга вершаў: “Маладзік над стэпам”. Думаю, і нам, і Карлыгаш Баргекавай варта выкарыстаць гэты найкаштоўны матэрыял. Вось бы перавесці вершы на казахскую мову! Дарэчы, у нас праходзяць і дні паэзіі. Чытаем творы

у Мінску саборніцтва з удзелам казахстанцаў — і актывісты Цэнтра Абая сустракаюцца са спартсменамі. У планах — арганізаваць заняткі па казахскіх народных танцах, курсы казахскай мовы. Магчыма, тут будзе дарэчы падмога і казахскай дыяспары ў Беларусі.

Як дырэктар Міжнароднай асацыяцыі выпускнікоў ВУН, Ала Маеўская расказала гасцю з Астаны: у Казахстане працуе шмат спецыялістаў, у тым ліку і казахаў, якія ў розныя гады заканчвалі беларускія ВУН. Ёсць сярод іх вайскоўцы, упраўленцы высокага рангу, кандыдаты і дактары навук — з некаторымі Цэнтр Абая падтрымлівае сувязі. Цяпер студэнты з Казахстана прыязджаюць на стажыроўкі ў нашу краіну, навучаюцца тут па 3-4 месяцы і ад’язджаюць дадому, як правіла,

ласы народаў, яны сваёй творчасцю спрыяюць паразуменню паміж людзьмі. Дарэчы, такую прапанову гатовы падтрымаць і актывісты Казахстанска-Беларускага цэнтра, ад імя якога Муратбек Тактагазін падарыў Цэнтру Абая прыгожы тканы дыван з выявай класіка. Каштоўны падарунак з удзячнасцю прыняў ад гасця з Астаны прарэктар па навуковай ды інвацыянай рабоце, доктар тэхнічных навук, прафесар Фёдар Раманюк.

Дарэчы. На сайце Еўразійскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Льва Гумілёва ў спісе ўніверсітэтаў-партнёраў з розных краін, з якімі “рэалізуецца акадэмічная мабільнасць”, гэта значыць, ёсць і абмен студэнтамі, значацца, акрамя БНТУ, яшчэ 8 універсітэтаў і акадэмічных інстытутаў Беларусі.

ПРЫЯРЫТЭТЫ

Здымаецца кіно

У конкурсе кінапраектаў перамаглі новыя фільмы серыяла “Дзяржаўная граніца” і мультфільмы з серыі “Казкі старога піяніна”

У плыні камерцыйнага кінамастацтва дзейнічаюць рынковыя законы і заўсёды пралічваецца чаканы прыбытак. Аднак да некаторых праектаў ёсць, як кажуць, асаблівы, дзяржаўны інтарэс. Таму ў Беларусі праводзіцца адкрыты рэспубліканскі конкурс кінапраектаў на вытворчасць фільмаў па сацыяльна-творчых заказах. Нядаўна Міністэрства культуры Беларусі падвяло яго вынікі.

У творчым саборніцтве былі заяўлены па тры ігравыя і анімацыйныя праекты. Конкурсная камісія падтрымала анімацыйны

кінапраект, у які ўваходзяць мультфільмы “Глінка” ды “Іаган Штраус” — яны з вядомага ўжо глядачам пазнавальнага, крэатыўнага цыкла “Казкі старога піяніна”.

Таксама падтрымку дзяржавы атрымае ігравы кінапраект “Дзяржаўная граніца” — працяг таго, што пачаў здымацца яшчэ ў савецкі час. У праекце заяўлены фільм 10-ы “Аперацыя “Франклін” і фільма 11-ы “Грошы не пахнуць” (цыкл “Дзяржаўная граніца. Легенды АСАМ”).

Абодва кінапраекты прадставіла Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм”.

Як паведамілі ў Міністэрстве культуры, вытворчасць анімацыйнай карціны практычна цалкам фінансуецца са сродкаў рэспуб-

ліканскага бюджэту, а ігравой стужкі — да 70 працэнтаў яе кошту. Сумы ж на стварэнне заказнога кіно прыкладна такія: на мультфільм выдзяляецца каля аднаго мільярда беларускіх рублёў (прыкладна 100

тысяч долараў), для ігравага кіно — у разоў дзесяць больш.

У конкурсе, які праводзіла Міністэрства культуры, маглі ўдзельнічаць толькі беларускія арганізацыі кінамастаграфіі.

ВЕСТКІ

Беларуская кніга ў Санкт-Пецярбурзе

Кастусь Ладуцька

Прадстаўнічая дэлегацыя айчынных кнігавыдаўцоў удзельнічала ў IX Санкт-Пецярбургскім міжнародным кніжным салоне

Кніжны салон, які праходзіў у Міхайлаўскім манежы, прапанаваў жыхарам і гасцям паўночнай сталіцы Расіі насычаную праграму па ўсім горадзе: звыш 350 мерапрыемстваў. Можна было на ім пазнаёміцца і з беларускімі кнігамі па гісторыі і асветніцтве, мастацкай літаратурай і падручнікамі, выданнямі, якія расказваюць пра Беларусь на розных этапах гісторыі. Удзельнічала ў IX Санкт-Пецярбургскім міжнародным кніжным салоне і прадстаўнічая дэлегацыя айчынных кнігавыдаўцоў на чале з першым намеснікам Міністра інфармацыі Ліліяй Ананіч. Міністэрства інфармацыі сумесна з “Белкнігай” на стэндзе прадставіла работу выдавецтваў “Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі”, “Мастацкая літаратура”, “Беларусь”, “Вышэйшая школа”, “Адукацыя і выхаванне”, “Народная асвета”, “Выдавецкі дом “Звязда”. Ганаровымі гасцямі беларускага стэнда былі расійскія палітыкі і вучоныя, пісьменнікі ды грамадскія дзеячы. Сярод іх — прэзідэнт Дагестана Рамазан Абдулаціпаў, прэзідэнт Расійскага кніжнага саюза Сяргей Сцяпашын, сакратар Саюза пісьменнікаў Расіі Мікалай Каняев, намеснік старшыні Прэзідыума міжнароднага Літаратурнага фонду Юрый Канапляннікаў, галоўны рэдактар часопіса “Северная Авора” Яўген Лукін, старшыня Санкт-Пецярбургскага аддзялення СП Расіі Барыс Арлоў, пісьменнікі Сербіі, Балгарыі, Крыма...

Якія выданні з Беларусі дэманстраваліся ў Піцеры? “Вартанне імёнаў” — двухтомная сага Барыса Крэпака пра ўраджэнцаў Беларусі ў сусветным выяўленчым мастацтве, томікі серыі “Сутучнасць сэрцаў: Беларусь — Расія”, філакартычны альбом Уладзіміра Ліхадзедава і Алеся Карлюкевіча “Падарожжа ў часе”... Вялікую цікавасць Санкт-пецярбургцаў выклікалі альбом “Партызанская зброя” — ён прадстаўляе адну з калекцый Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, “Энцыклапедыя беларускага хакею”, “Службія паясы”, серыя кніг пра славетных мастакоў Беларусі ды іншыя выданні. Наведвальнікі распыталі беларускіх выдаўцоў і пра новыя выданні твораў Якуба Коласа, Янкі Купалы, Максіма Багдановіча, Уладзіміра Караткевіча...

Гаварылі ў Піцеры і пра стан сучаснай беларускай літаратуры. У прыватнасці, тое адбылося на круглых сталах. Першы з іх называўся так: “Літаратурная прастора на тэрыторыі краін СНД: кропкі перасячэння і ўзаемаўзбагачэння нацыянальных літаратур”. Цікавым атрымаўся і другі — “Мы — славяне. Мы — браты!”, на ім ішла размова пра творчыя сувязі сербскіх, беларускіх, балгарскіх, украінскіх і рускіх пісьменнікаў.

Імпрэзы і прэзентацыі праходзілі на розных пляцоўках кніжнага салона.

АСОБЫ

Зямное і нябеснае Эдварда Вайніловіча

Упершыню ў гісторыі незалежнай Беларусі зроблены крок па далучэнні да ліку святых свецкага чалавека

Людміла Малей

Магчыма, яшчэ адзін Слуга Божы, потым блажэнны і святы з’явіцца ў пантэоне беларускай каталіцкай царквы. У Чырвоным касцёле ў Мінску адбылося пасяджэнне спецыяльнай камісіі ў справе беатыфікацыі заснавальніка гэтага касцёла Эдварда Вайніловіча. Сабраліся святары, прадстаўнікі Кангрэгацыі Ватыкана па справах прылічэння да ліку святых — духоўныя асобы, якія нядаўна ўзначальвалі падрыхтоўку кананізацыі Папы Яна Паўла II, а таксама гісторыкі з Беларусі, Польшчы. Пасяджэнне ачольваў Мітрапаліт Мінска-Магілёўскі, архіепіскап Тадэвуш Кандрусевіч.

Было адзначана, што працэс беатыфікацыі складаны. Спачатку камісія экспертаў разгледзіць пытанні, звязаныя з жыццём кандыдата, прадставіць матэрыялы ў Ватыкан і, калі не будзе прэрэчанняў, атрымае дазвол на пачатак працэсу. У Ватыкане пройдзе тым часам своеасаблівы судовы працэс, на якім будуць разглядацца як довады прыхільнікаў беатыфікацыі Слугі Божыга, так і аргументы яе праціўнікаў: апошніх называюць “адвакатамі д’ябла”... Калі справа вырашыцца на карысць кандыдата, яе разгледзіць Ватыканская Кангрэгацыя па справах святых. Канчатковае рашэнне аб прылічэнні Слугі Божыга да ліку блажэнных, а потым святых прымае Папа. Доўгі шлях! Але “выслушаўшы думкі людзей, якія добра ведаюць гісторыю жыцця прэзідэнта, а таксама правёўшы кансультацыі з прадстаўнікамі Кангрэгацыі па кананізацыі святых, мы прыйшлі да высновы, што прыйшоў час пачынаць беатыфікацыйны працэс”, — сказаў на пасяджэнні Тадэвуш

Кандрусевіч. Князямі Алецькавічамі, нясвіжскімі Радзівіламі і грушаўскімі Рэйтанами. Усебакова адукаваны чалавек, ён добра валодаў некалькімі мовамі, з сялянамі размаўляў па-беларуску, з расійскімі чыноўнікамі — па-руску, з мясцовай шляхтай — па-польску. Гэта быў добры гаспадар, рэфарматар, якога называлі беларускім Сталыпіным, грамадскі дзеяч, мецэнат, гуманіст, прыклад-

кава рашэнне аб прылічэнні Слугі Божыга да ліку блажэнных, а потым святых прымае Папа. Доўгі шлях! Але “выслушаўшы думкі людзей, якія добра ведаюць гісторыю жыцця прэзідэнта, а таксама правёўшы кансультацыі з прадстаўнікамі Кангрэгацыі па кананізацыі святых, мы прыйшлі да высновы, што прыйшоў час пачынаць беатыфікацыйны працэс”, — сказаў на пасяджэнні Тадэвуш

Кандрусевіч. Князямі Алецькавічамі, нясвіжскімі Радзівіламі і грушаўскімі Рэйтанами. Усебакова адукаваны чалавек, ён добра валодаў некалькімі мовамі, з сялянамі размаўляў па-беларуску, з расійскімі чыноўнікамі — па-руску, з мясцовай шляхтай — па-польску. Гэта быў добры гаспадар, рэфарматар, якога называлі беларускім Сталыпіным, грамадскі дзеяч, мецэнат, гуманіст, прыклад-

кава рашэнне аб прылічэнні Слугі Божыга да ліку блажэнных, а потым святых прымае Папа. Доўгі шлях! Але “выслушаўшы думкі людзей, якія добра ведаюць гісторыю жыцця прэзідэнта, а таксама правёўшы кансультацыі з прадстаўнікамі Кангрэгацыі па кананізацыі святых, мы прыйшлі да высновы, што прыйшоў час пачынаць беатыфікацыйны працэс”, — сказаў на пасяджэнні Тадэвуш

Архіепіскап Тадэвуш Кандрусевіч адказвае на пытанні журналістаў

Кандрусевіч.

Хто такі Эдвард Вайніловіч? Мітрапаліт вызначыў яго як духоўнага збіральніка беларускай зямлі. Нарадзіўся Эдвард у 1847 годзе ў маёнтку Сляпянка пад Мінскам, належаў да шляхецкага роду герба “Сыракомля”, меў роднасныя сувязі са слупкімі

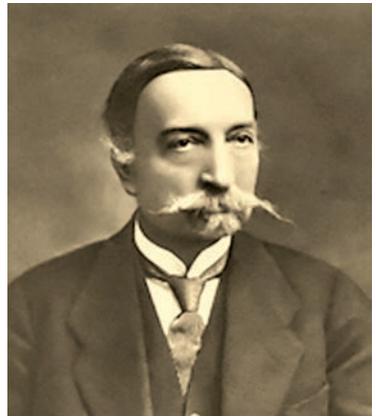
ны сем’янін, шчыра веруючы чалавек. Продкі Вайніловіча былі праваслаўнымі, потым прынялі ўніяцтва, а пазней сталі католікамі. Можна, і таму імкнуўся ён да агульнахрысціянскага адзінства, дапамагаў будаваць і фундаваў розныя храмы: царквы, касцёлы,

бацька не толькі мужа пераносіў свае няшчасці, але словамі і справамі суцяшаў іншых людзей, клапаціўся аб дзеціх-сіроках, узвёў касцёл у Мінску, названы ў імя Святых Сымона і Алены. Храм, якому ўжо 100 гадоў, пабудаваны ў неагатычным стылі. І гэта яшчэ адзін до-

каз рэлігійнай талерантнасці фундатора — ён не хацеў, каб яго храм “сборнічаў” з праваслаўнымі святынямі. У касцёла, як і ў яго заснавальніка, няпроста лёс. У гады апошняй вайны Чырвоны касцёл ацалеў, але на яго двойчы прэтэндавалі ў мірны час. Цяпер жа гэта візітная картка Мінска. На пасяджэнні дэманстраваўся фільм пра фундатора “Стагоддзе з бясконцым працягам”, а яго рэжысёр Уладзімір Арлоў падзяліўся планами: магчыма, наступны фільм будзе таксама пра гэтага ўнікальнага чалавека.

Доктар філалагічных навук, прафесар Адам Мальдзіс, які больш дваццаці гадоў цікавіцца жыццямі Эдварда Вайніловіча, друкаваў пра яго артыкулы, адзначыў, што, на жаль, у Мінску няма мемарыяльных дошак ні там, дзе ён нарадзіўся, ні там, дзе жыў, няма вуліцы, названай у яго гонар. Прафесар выступіў з шэрагам прапановаў, сярод іх — стварэнне тэматычнага сайта ў Інтэрнэце. Адам Восіпавіч перадаў для спецыяльнага бібліятэчнага фонду, які прапанаваў стварыць, каштоўныя гістарычныя кнігі.

Доктар гістарычных навук, акадэмік Міхаіл Касцюк распавёў пра трагічнасць лёсу Эдварда Вайніловіча, які апошнія гады жыцця правёў удалечыні ад роднай зямлі і марыў вярнуцца на Радзіму. Акадэмік параўнаў яго жыццё з жыццём кананізаванага ўжо

Эдвард Вайніловіч

святара XIX стагоддзя Зыгмунта Шчэнскага Фялінскага, чый лёс цесна звязаны з Клецкай (Мінская вобласць), і прапанаваў выдаць серыю кніг “Эдвард Вайніловіч і яго эпоха”. Дарэчы, у Клецку Вайніловіч стварыў банк дапамогі сялянам, на яго грошы ствараліся інтэрнаты для дзяцей-сірот у Клецку і Капылі, ён дапамагаў узводзіць у Клецку як праваслаўную царкву, так і синагогу. Гораду, пэўна, варта аддаць даніну павагі гэтаму чалавеку.

Апошнім прытулкам для Эдварда Вайніловіча стала Польшча, Быдгашч, дзе ён памёр у 1928 годзе. Яго прах перавезлі ў Мінск у 2006 годзе і ўрачыста перазахавалі пры галоўным уваходзе ў касцёл Святых Сымона і Алены. Але на польскай зямлі людзі помняць пра чалавека высякароднага хрысціянскага духу. Яго імя савет горада Быдгашч надаў там скверу на скрыжаванні вуліц Хадкевіча і Агінскага. На беларускай жа зямлі першае ўвекавечанне памяці Вайніловіча звязана з нясвіжскім фарным касцёлам, дзе ён неаднаразова бываў. Там у 1929-м стараннямі нясвіжскага ардыната князя Альбрэхта Радзівіла ўстаноўлена мемарыяльная дошка з надпісам, які сведчыць аб пашане і ўдзячнасці нашчадкаў і заканчваецца словамі: “Палюбі і ты сваю Бацькаўшчыну так, як любіў яе Эдвард Вайніловіч!”

ДЫЯЛОГ КУЛЬТУР

Пасланнікі ў вокладках

Розныя кнігі пра нашу краіну і яе ўрадженцаў ёсць у фондах Нацыянальнай бібліятэкі Карэліі

Фонды бібліятэкі сістэмна папаўняюцца выданнямі з Беларусі. У іх ёсць цікавыя звесткі пра гісторыю і культуру Беларусі, беларуска-расійскія ўзаемасувязі. З’яўляюцца і расійскія ды карэльскія выданні, прысвечаныя Беларусі.

Вось выданне “Ілюстраваная гісторыя Саюзнай дзяржавы” (М., 2004) з надпісам “Ад кіраўніка Рэспублікі Карэліі”. У ім шэраг артыкулаў палітыкаў, навукоўцаў Расіі і Беларусі, аповеды пра саюзныя праграмы, што рэалізуюцца, фотаблогі знаёмыя з жыццём, традыцыямі народаў. Выданне цікавае шырокаму колу чытачоў.

Міграцыйным працэсам прысвечаны кнігі “Петразаводск — тэрыторыя талерантнасці”, “Жывем і працуем у Карэліі” (яны выдадзены ў Петразаводску) ды іншыя: у іх адлюстраваны і ўклад беларусаў у развіццё Карэліі. Адметная

І. Турчыновіча “Агляд гісторыі Беларусі са старажытных часоў” перавыдадзена ў Мінску з выдання 1857 года. Гэта, бадай, першая сістэматызаваная гісторыя Беларусі, даведзеная да часу інкарпарацыі яе Расійскай імперыяй.

У серыі “Матэрыялы па гісторыі царквы” выйшла даследаванне святара Д. Шылянка “З гісторыі праваслаўнай царквы ў Беларусі (1922-1939)” (Масква, 2006). Кніга — пра “абнаўленчы” раскол на беларускай зямлі, барацьбу Патрыяршай царквы за царкоўнае адзінства. Аналізуецца ўнікальныя дакументы. І нават назва кнігі Л. Крыштаповіча інтрыгуе: “Беларусь як руская святыня” (Белград, 2012). Аўтар аналізуе вытокі адзінства беларускага, украінскага і рускага народаў.

У кніжнай плыні ёсць і выданні пра стасункі Карэліі ды Беларусі. У

гістарычна-сацыялагічных нарысах Я. Кляменцьева і А. Кажанава “Сельскае асяроддзе і насельніцтва Карэліі, 1945-1980” (Л., 1988) ёсць і дадзеныя па беларусаў, якія прыехалі ў рэспубліку пасля вайны. Асобна выдадзены артыкул гэтых аўтараў “Беларусы ў Карэліі”, які друкаваўся ў часопісе “Весці Акадэміі навук Беларусі” (1992, №1). Ён пра важны перыяд: 20-80-я гады. Адзначаны вялікая міграцыя з Беларусі ў 50-я, некаторы адток за межы Карэліі з пачатку 60-х, асабліва ў этнакультурных паводзінах і ўстаноўках беларусаў.

Кніга “Карэлія і Беларусь: паўсядзённае жыццё і культурныя практыкі насельніцтва ў 1930-1950-я гады” выйшла як чацвёрты выпуск зборніка “Вусная гісторыя ў Карэліі” (Петразаводск, 2008). Аб’ёмнае выданне падрыхтаванае навукоўцамі Петразаводска і Мінска. На аснове

архіўных дадзеных, рускамоўнай і фінамоўнай прэсы, матэрыялаў вуснай гісторыі аўтары аглядаюць эвалюцыю побытавай культуры насельніцтва Карэліі. Даследчыкі заключаюць: узаемапрацікненне культур у Карэліі праходзіла, як правіла, без канфліктаў.

З выданняў апошніх гадоў адзначым успаміны М. Чарніковіча “Вайной абпаленыя. Дырэктар” (Петразаводск, 2007). Мікалай Васілевіч родам з вёскі Смолічы Капыльскага раёна Міншчыны. Жыве ў горадзе Пудаж, працаваў у лясной галіне Пудажскага раёна, у дзіцячыя гады перажыў фашысцкую акупацыю ў Беларусі. Адкрытасць і сумленнасць, унікальны жыццёвы досвед пісьменніка робяць кнігу прыкметнай з’явай беларуска-расійскай культуры. Другая яго кніга, “Песні і стогны пудажскіх лясоў: бывалінкі, успаміны, на-

рысы” (Петразаводск, 2001) — цікавыя аповед пра карэльскія лясы і працу ў лясной галіне, асноўнай у эканоміцы рэспублікі. Хто ствараў вялікія лесаперапрацоўчыя комплексы (а там, як вядома, працавалі і тысячы завербаваных на цяжкую працу беларусаў), якія праблемы даводзілася вырашаць — чытаць пра тое цікава і пазнавальна.

Большасць выданняў, пра якія я расказала, былі прадстаўлены на кніжнай выставе “Молодость моя, Белоруссия!”, якая праходзіла летась у Нацыянальнай бібліятэцы Карэліі. Выстава засведчыла: сацыяльна-эканамічныя, культурныя сувязі Карэліі ды Беларусі маюць больш чым векавую гісторыю. У карэльскага і беларускага народаў шмат агульнага, таму і рознабаковыя стасункаў між імі развіваюцца.

Наталля Прушынская, г. Петразаводск

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Песні, хлеб ды соль — усё для перамогі!

Калі ў Мінску праходзілі фінальныя матчы чэмпіянату свету па хакеі, беларусы Барнаула дапамаглі дабіцца поспеху хакеістам-суайчынніцам у чарговай гульні адкрытага чэмпіянату Расіі па хакеі на траве

Рыгор Арэшка

Часам, праглядаючы падшыўку “Толасу Радзімы” з крытычным настроям, задаеш сабе пытанне: няўжо беларусы замежжа толькі да спеваў, танцаў, розных святкаванняў здатныя? Здымкі такія — амаль на кожнай старонцы... Мушу запэўніць скептыкаў: хапае ў суполках і будзённай працы. Праўда, кожнаму, найперш артыстам, хочацца падаць сябе найлепшым чынам: пры парадных строях, часам і ў стойцы “смірна” перад фотааб'ектывам...

Больш творчасці, сябры! Бярыце прыклад з энтузіястаў, якія не толькі на сцэне, на сустрэчах у вузкім коле з нагоды святаў ці юбілейў сцвярджаюць у замежжы беларускую прысутнасць. Ці даўно вы хварэлі за нашых спартсменаў, калі здабываюць яны славу Айчыне ў вашых краях? Ці сустракаецеся з вучонымі, пісьменнікамі, артыстамі, удзельнікамі алімпіяд і конкурсаў, прадстаўнікамі ўлады, бізнэсу, проста тургрупамі з Беларусі, калі яны ў вас гасцюць? Мікалай Бойка, наш суайчыннік, журналіст з Кіева, спецыяльна адсочваў ва ўкраінскіх навінах “беларускія матывы” і рабіў тэксты пад рубрыкай “Сустрэчы на Храшчаціку”. Расказвалі мы, як беларусы Сыктыўкара сёлета хораша віталі ў сябе знакамітую “караву Алімпіяды ў Сочы” Дар’ю Домрачаву: тэкст “Наша залатая Даша”, №14 за 10 красавіка. “Дар’я нам прызналася: за межамі Беларусі яе яшчэ ні разу ніхто з землякоў так цёпла не прымаў, як тут, на Поўначы”, — напісаў у рэдакцыю Аркадзь Крупенька, старшыня суполкі “Беларусь” з Сыктыўкара.

А вось ліст з Барнаула, ад кіраўніцы суполкі “Беларускае зям-

Хакеісткі з Мінска мелі ў Барнауле актыўную групу падтрымкі — і перамаглі

ляцтва на Алтаі” Сафіі Антоненкі. У шэрагу іншых навін — пра ўдзел беларусаў ва ўрачыстасцях у Барнауле ў Дзень Перамогі, падрыхтоўку да 70-годдзя Вызвалення Беларусі — яна паведамляе: “Мы вельмі цёпла, песнямі, хлебам ды соллю сустрэлі нашых беларусчак — жаночую каманду ХК “Мінск”. Дзяўчаты прыехалі на чарговую гульню ў Барнаул пасля спаборніцтваў у Казані. Хакей на траве — гэта ж алімпійскі від спорту, а каманда з Беларусі не абы якая: выступае ў суперлізе адкрытага чэмпіянату Расіі. Будзем хварэць за нашых!”

Рыхтуючыся да гэтай сустрэчы, суайчыннікі не паленаліся высветліць: аказваецца, у Міжнародную федэрацыю хакея

на траве ФІН уваходзяць больш за 120 краін. Адна з разнавіднасцяў такога хакею — індархакей: гэта калі спаборніцты праходзяць у закрытых залах з іншым пакрыццём, меншым памерам пляцоўкі і колькасцю гульцоў у камандах. Хакей на траве мае вялікую папулярнасць у шэрагу краін, і ў Беларусі ёсць моцныя каманды. Прыкладам, 30 мая ў Мінску праходзіў матч ветэранаў гульні з Беларусі, а таксама з Бельгіі ды Нідэрландаў. У Гродне днямі прайшлі гульні Кубка Беларусі сярод жаночых каманд — іх было 5, у тым ліку і Клуб па хакеі на траве “Мінск”, якая ўжо вярнулася з Барнаула.

Ці дапамагла, аднак, беларуская суполка паспяхова выступіць

спартсменкам з Мінска? Пэўна, так! “Мінчанкі выйгралі з лікам 4:1! — чарговы допіс ад Сафіі. — Мы стараліся, як маглі: падбздэравалі нашых, скандзіравалі “Бе-ла-русь!”, махалі беларускім сцягам. Малайцы! Наперадзе яшчэ адна гульня”.

І апошнія паведамленне ад Сафіі Антоненкі: “Мне патэлефанавалі, што зноў выйгралі беларусчкі, з лікам 3:1! Малайцы, дзяўчаты! Учора гульня не адбылася з-за непагадзі, а сёння ў мяне было іншае важнае мерапрыемства: ва ўнучкі Веранікі — апошні званок у школе. Былі там усёй сям’ёй — гэтаксама і ў першы клас калісьці праводзілі. А іншыя землякі за мінчанак хварэлі, вось і перамаглі мы — разам!”

КЛАСІКІ

Паэзія — гэта мова душы

Алесь Мурочак

З’явіліся новыя выданні, прысвечаныя 100-м угодкам народнага паэта Беларусі Аркадзя Куляшова

У Нацыянальнай бібліятэцы пры ўдзеле Музея літаратуры прэзентавалася кніга Валянціны Куляшовай “Лясному рэчу праўду раскажу...”. Яна выйшла ў юбілейны для класіка год у вядомай серыі “Жыццё знакамітых людзей Беларусі”. На імпрэзе гаварылася: Аркадзь Куляшоў актыўна пашыраў духоўныя і мастацкія абсягі паэзіі, якая была моваю яго вялікай, чуллівай душы. У яго творах жыве магутная, мілагучная, багатая на вобразы, адценні наша мова.

Па сутнасці, без куляшоўскай культуры мастацкага мыслення, культуры слова сёння беларускую паэзію і не ўявіць. У аповесці-эсэ дачка прыводзіць самыя яркія згадкі з маленства бацькі, пададзены старонкі яго радаводу, ёсць словы пра першае каханне, шлях у літаратуру, сяброўства з пісьменнікамі. Валянціна Куляшова прыадкрывае таямніцы творчасці: паказвае, як нараджалася задума таго ці іншага твора і як увасаблялася. У кнізе падаюцца вершы паэта, урывкі з паэм “Сцяг брыгады”, “Варшаўскі шлях”, “Хамуціус”.

А ў Мінскай абласной бібліятэцы імя А. Пушкіна таксама з удзелам Музея літаратуры прэзентавалася другое, дапоўненае выданне кнігі Тэрэзы Голуб “Летапіс жыцця і творчасці Аркадзя Куляшова”. Апавед пабудаваны на дакументальнай аснове, і спецыялісты кажуць: гэта рэдкая з’ява ў айчынным літаратуразнаўстве. Падзеі, імпрэзы, у якіх удзельнічаў Куляшоў, згадваюцца ў кантэксце часу, эпохі, у якой яму выпала жыць, і можна прасачыць, як цесна знітаваны лёс паэта з лёсам Бацькаўшчыны.

У храналагічнай паслядоўнасці пададзены факты з жыцця і творчасці класіка. Кніга змяшчае рэдкія фотаздымкі — гэта каштоўныя ілюстрацыі да біяграфіі пісьменніка.

ЗЕМЛЯКІ

Прыгажосць з нацыянальным каларытам

У Даўгаўпілсе зрабілі незвычайную выставу-паказ вырабаў Валянціны Абушкевіч

Ні для каго не сакрэт: прыгажэйшыя на свеце менавіта беларускія дзяўчаты. Не ўсе, аднак, умеюць ствараць для прыгажуняў модныя дэталі адзення. Варта павучыцца ў Валянціны Абушкевіч, адной са старэйшых у нашым таварыстве “Уздым”. Нядаўна актывісты суполкі ладзілі ў Беларуска-цэнтра выставу-паказ яе вязаных вырабаў. Пачалі з песні пра маці, спявала трыя “Ластаўкі”. Ну вядома ж: усё лепшае мы бярем ад матуль... Я расказала, што родам Валянціна Пятроўна з Магілёўшчыны, з сям’і патомных

Валянціна Абушкевіч (справа) і Жанна Раманоўская

настаўнікаў, ды сама стала медыкам, закончыўшы ў 1959-м Віцебскі медінстытут. Працавала на вёсцы, у райцэнтры Дуброўна, і ўжо сорак гадоў — у Даўгаўпілсе, у бальніцы чыгуначнікаў, адкуль і выйшла на

адпачынак. Выхавала з мужам двух сыноў, шмат добра зрабіла людзям. Яна займаецца і вязаннем, вельмі любіць паэзію, сама піша прыгожыя вершы. На вечарыне Валянціна Пятроўна чытала як свае творы, так

і любімых паэтаў.

Памкненне жыць у прыгажосці — гэта, бадай, нацыянальная рыса беларусаў. Пра тое казала Людміла Сінякова, рыхтуючы глядачоў да наступнай дзеі. І вось на сцэне — дзяўчаты-мадэлі: прыгажуні дэманструюць вырабы Валянціны Абушкевіч. Вачэй не адвесці: ад дзяўчат, ад вязаных ажурных каўнерыкаў на іх — рознай формы і ўзораў. Было такіх, дарэчы, больш за 25. Вязаныя вырабы — на ўсе густы. Апладысменты не сціхалі. А мадэлі выходзілі на подыум пад мелодыі беларускіх народных песен, якія віртуозна грала Таццяна Піменава.

Потым быў паказ і вельмі прыгожых понча: таксама ўнікальных,

шматколёрных. І гэтыя цуды стварылі талент і залатыя рукі спадарыні Валянціны. У канву паказу арганічна ўпляталіся песні гурта “Спадчына”.

Мы дзякавалі Валянціне Пятроўне за сустрэчу з прыгажосцю, за яе адкрытую душу, добрае сэрца. Шчырыя кампліменты, дарэчы, выяўляліся і ў вершах, песнях сяброў і знаёмых. На заканчэнне адметнай імпрэзы кіраўнік Цэнтра беларускай культуры Жанна Раманоўская прапанавала і надалей праводзіць творчыя выставы спадарыні Валянціны — бо ў яе шмат творчых планаў і задумак.

Вольга Паўловіч, сустаршыня суполкі “Уздым”, г. Даўгаўпілс